

Toimintamalli EU:n tki-ohjelmien hyödyntämiseen

Taustaa

EU:n tutkimus- ja innovaatiopuiteohjelmien mahdollisuuksia ja synergioita kokonaisvaltaisesti tarkastelevalle ja **poikkihallinnolliseen yhteistyöhön perustuvalla kansallisella toimintamallilla** nähtiin tarve jo 8. t&i-puiteohjelmaa (Horisontti 2020) valmisteltaessa. Pääsyyinä oli se, että Horisontti 2020 – ohjelmaan (2014-2020) tuli mukaan lukuisa määrä uusia instrumentteja ja ohjelman kattavuutta laajennettiin.

Horisontti haltuun –verkoston toimintamalli käynnistettiin v. 2014. Pyrkimyksenä oli ensimmäistä kertaa katsoa EU-t&i-kenttää ja hyödyntämismahdollisuuksia koko Suomen näkökulmasta. Muutostarpeet aiempiin käytäntöihin verrattuna liittyvät **kokonaiskuvan hahmottamiseen, reagointikyvyn parantamiseen sekä yhteistyön ja tiedonkulun lisäämiseen**.

Nämä tavoitteet ovat ajankohtaisia EU:n nykyisellä rahoituskehyskaudella 2021-2027. Uudet tutkimus- ja innovaatio-ohjelmat ja -rahastot rakentuvat entistä tiiviimmin ohjelmien välisille synergioille sekä niiden kokonaistarjontaa korostavalle lähestymistavalle. Tarvitsemmekin **strategista ajattelutavan muutosta**, joka auttaa suomalaisia hakijaorganisaatioita hyödyntämään kaikkien EU:n t&i-ohjelmien ja -rahastojen tarjoamia mahdollisuuksia entistä paremmin ja linkittää ne myös osaksi kansallisiin toimiin.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti valmistellussa TKI-tiekartassa todetaan seuraavaa: ”Suomalaisten toimijoiden tulee olla hyvin valmistautuneita hyödyntämään eurooppalaista ja muuta kansainvälistä TKI-rahoitusta niin Euroopassa kuin laajemminkin. Suomen on päästävä vaikuttaviin TKI-verkostoihin ja tuettava niissä tapahtuvaa toimintaa. Tämä vaatii tuen verkostojen rakentamiselle, osaamista ja neuvontaa rahoituksen hakemiseen sekä riittävän vastinrahoituksen kotimaassa. TKI-politiikkaa on koordinoitava aiempaa vahvemmin niin Suomessa kuin kansainvälisesti.”¹

Toimintamallin kuvaus ja tavoitteet

Toimintamallin vastuutahoina toimivat kunkin ohjelman tai rahaston vastuuministeriöt sekä Business Finland ja Suomen Akatemia. Toimintamallin yleiskoordinaatiosta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikan kansallisena vastuuministeriönä yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) kanssa.

Keskeistä on kansallisten t&i-toimijoiden poikkisektoraalisen yhteistyön ja osaamisen vahvistaminen. Toimintamallin luo perustaa tarvittavalle tiedonvaihdon ja kansalliselle keskustelulle sekä strategiselle suunnittelulle, jossa tarkastellaan kansallisia ja EU-t&i –toimia yhdessä myös pidemmällä aikavälillä. Toimintamallin edellytyksenä on, että **sektoriministeriöt** ja **niiden hallinnonalat** sekä näiden koordinoimat **tutkimus- ja innovaatiotoiminnan verkostot** tekevät vahvemmin yhteistyötä. Näin voimme lisätä suomalaisten toimijoiden osallistumista ratkaisukeskeisiin ohjelmaosioihin ja parantaa myös tulosten hyödyntämistä päätöksenteossa ja siten saavuttaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

---

¹ TKI-tiekartta 23.4.2020, s. 2. <https://minedu.fi/documents/1410845/4449678/Tutkimus-%2C+kehitt%C3%A4mis-+ja+innovaatiotoiminnan+tiekartta/259864dc-a31c-cbcf-30ad-e222724ccfa/Tutkimus-%2C+kehitt%C3%A4mis-+ja+innovaatiotoiminnan+tiekartta.pdf>

21.4.2021
TEM/IYR/INNO/HVU+THA

Sektoriministeriöt myös huolehtivat, että olemassa olevat sektorikohtaiset päätöksenteon tarpeet ja strategiat otetaan huomioon kansallisia tavoitteita ja kannanottoja muotoillessa. Lisäksi EU-ohjelmien ja rahastojen hyödyntäminen toteutuu entistä saumattomammin kansallisia toimia suunniteltaessa ja aktivointitoimia tehtäessä. Näin toimien saamme kansallisen kriittisen osaamisen mukaan EU-yhteistyöhön. Kansallisten strategioiden kautta tuomme niiden asiakaskunnan myös EU-ohjelmiin, mutta ennen kaikkea myös hyödynnämme EU-ohjelmien rahoitusta ja tuotoksia Suomessa. Samalla myös hallinnonalojen yhteydet kansainvälisissä järjestöissä tulevat hyödynnetyksi EU:n t&i-ohjelmien sisältöihin vaikuttaessa.

Kansalliset tavoitteet EU:n t&i-ohjelmien ja –rahastojen hyödyntämiselle budjettikehyskaudella 2021-2027 on esitetty liitteessä 1. Näiden yleisten tavoitteiden mukaisesti, toimintamallin tavoitteena on, että

- EU:n t&i-ohjelmia hyödynnetään tehokkaasti kansallisten tavoitteiden saavuttamiseen,
- EU-ohjelmiin vaikuttaminen ja kansallinen kantojen valmistelu on oikea-aikaista ja aktiivista,
- EU:n t&i-ohjelmiin osallistumista ja niille asetettuja tavoitteita seurataan säännöllisesti ja koordinoitusti,
- lopullisia hyötyjiä ovat puiteohjelmaan osallistujat, jotka tavoitetaan paremmin ja jotka voivat mallin avittamana vaikuttaa itselleen sopivien aihealueiden edistämässä sekä menestyvät hakukilpailuissa.

Osana toimintamallia yhtenäistetään myös kansallisia EU-ohjelmien ja rahastojen neuvontapalveluita ja tiivistetään yhteistyötä sidosryhmien kanssa, kts. alla tarkemmin.

Ohjelmien seuranta ja niiden välinen koordinointi

EU:n t&i-ohjelmien päätöksenteosta vastaa EU-tasolle useampi ministerineuvoston kokoonpano. Merkittävä osa t&i-ohjelmista (Horisontti Eurooppa, Euratom, ITER, Avaruus) kuuluu kilpailukykyneuvostolle, mutta myös liikenne ja energia, ympäristö, ja puolustusneuvostot vastaavat omista ohjelmistaan. Vastaavasti kansallisten kannat valmistellaan sektorikohtaisissa EU-jaostoissa. Lisäksi eri EU-ohjelmien ja rahastojen kansallinen toimeenpano on hajautettu vastuuministeriöihin ja niiden alaisiin virastoihin, mistä myös koordinoidaan ohjelmien toimeenpanoon liittyvää komiteatyötä. Tämä asettaa haasteen eri ohjelmien kotimaan toimeenpanon yhteiselle seurannalle ja koordinoinnille.

Tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) tehtävänä on seurata alan toimintaympäristön muutoksia sekä tehdä tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikkaan liittyviä aloitteita. TIN-sihteeristö laatii edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamisesta tilannekatsauksen vuosittain.

OKM:n ja TEM:n kansliapäälliköiden aloitteesta on käynnistetty ministeriöiden t&i-asiantuntijoiden yhteistyöryhmä. Ryhmän tämän hetkinen tehtävä on tiedonjako ministeriöiden välillä. Ryhmä seuraa EU-ohjelmiin osallistumista ja edellä esitettyjen tavoitteiden saavuttamista. Tarvittaessa ryhmä voi valmistella suosituksia tarpeen mukaan korjaustoimenpiteiksi, joita viedään eteenpäin normaaleita päätöksentekokanavia pitkin.

TEM laatii vuosittain yhteistyössä muiden EU-ohjelmien kansallisten vastuutahojen kanssa seurantaraportin EU-ohjelmien hyödyntämisestä. Tämä raportti perustuu yhtenäisen EU-rahoitusneuvontapalvelun ja ohjelmavastuullisten keräämiin tilastotietoihin. Edistymistä verrataan kullekin ohjelmalle asetettuihin kansallisiin hyödyntämistavoitteisiin. Lisäksi suunnitellaan laadittavaksi ohjelmakauden puolivälissä

21.4.2021
TEM/IYR/INNO/HVU+THA

laajempi arviointi, jossa tarkasteltaisiin ohjelmien hyödyntämisen lisäksi myös kansallisen toimeenpanon organisoinnin toimivuutta.

Neuvontapalvelut

Osana TKI-tiekartassa mainittuja EU-rahoituksen parempaa hyödyntämistä koskevia toimenpiteitä on Business Finlandin yhteyteen perustettu vuoden 2021 alussa EU- ja kv-ohjelmien neuvontapalvelu (www.eurahoitusneuvonta.fi eli RANE). Palvelu tarjoaa yleisneuvontaa kaikista t&i-relevanteista EU-ohjelmista ja rahastoista sekä kokoaa tietoa yhteen verkkosivuille, jonka yhteydessä toimii myös eri vastuutahojen yhteistyötä tehostava intrasivusto. Lisäksi RANE järjestää ohjelmiin liittyvää koulutusta ja kokoaa tilastotietoja eri EU-ohjelmien hyödyntämisestä yhdessä kustakin ohjelmasta vastaavan tahon kanssa.

Ohjelmakohtainen neuvontavastuu säilyy ohjelmista vastaavilla tahoilla. Esimerkiksi Life+ -ohjelman kansallisesta yhteystoimistosta vastaa ympäristöministeriö, ERASMUS+ ja Luova Eurooppa -ohjelmista opetushallitus ja Horisontti Eurooppa -ohjelman kansallista yhteystoimisto EUTia isännöi Business Finland, joka myös koordinoi ohjelman kansallisten yhteyshenkilöiden (National Contact Point, NCP) verkostoa. Kukin vastuutaho tuottaa syvällisten asiantuntijapalveluiden lisäksi erilaisia koulutuksia, tilaisuuksia ja vastaa ohjelmakohtaisesta tilastoinnista.

Yhtenäisen neuvonta- ja asiantuntijapalvelutarjonnan kehittämisessä on ensiarvoisen tärkeää linkittää eri hakijaorganisaatioiden asiantuntijuus ja osaaminen osaksi kansallista tukijärjestelmää. Esimerkiksi yliopistoilla, korkeakouluilla ja tutkimuslaitoksilla on korkealaatuiset tutkimuksen tuki- ja talouspalvelut, joiden osaaminen on huomioitava julkisia palveluita tuottaessa. Hakijaorganisaatioiden aktivoinnin ja neuvonnan osalta tuleekin sopia, mitä palveluita voitaisiin tuottaa yhteisesti sekä toisaalta missä tehtävissä niitä kansallisen järjestelmän avulla tuetaan ja mitkä tehtävät kuuluvat organisaatioille itselleen.

Neuvontapalveluiden yhteydet kansallisiin ohjelmiin ja rahoitukseen on jatkossakin huomioitava, ottaen erityisesti huomioon EU-ohjelmien synergiat. Olennaista on myös edelleen kehittää tiivistä yhteistyötä sidosryhmien kanssa, ml. erilaiset tiedonvälittäjäorganisaatiot.

Liitteet:

- Liite 1: Kansallisia tavoitteita EU:n t&i-ohjelmille (vielä työnalla)